

החלוץ בכור המהפכה

כמו כראי לפני הקורא הקרוב והרחוק. אין ספק, כי הספר הזה יהיו לו שני סוגי קוראים: אלה הנוכחים בספר; ועולי כל יתר הגולות וחלוציהן, מחוץ לרוסיה. זנב הוחם וההערכה יהיו לגבי ספר זה רב-גוונים הרבה יותר מאשר לגבי ספר אחר.

עולים מתוך לרוסיה — ועמם נמנה כותב השורות האלו — הספר קורע להם אשנב אל פרשת נפתלי רוסייה הסוציאליסטית עם התנועה הציונית המגשימה, פרשה שהידיעות עליה היו עד כה לא מבוררות בהחלט. פרשה זו דבקתה בתנועת הליגא ליזציה של „החלוץ“, שקרעה לגזרים את התנועה הרוסית ונרמזה יסודים ונושאים עצומים לכל התנועה של ארץ ישראל העובדת.

פרשת הפילוג ב„החלוץ“ ואהבת המחיר הגדולה לתנועה זו ולכל פרטיה נרמזו לכך, שהספר הועמס פרטים יתרים בשביל קוראים סתם (למשל: הזכרת פרט קטן כמו שישו עידכרים [צוי שאנרוף] של מי שהוא בשעת זכות, עמ' 174), וחלק מן הדברים שמקומם במילואים ובתוספות (הצעות של תקנות, שחלפו לרוב עם כתיבתן), הוכנסו לגוף הספר. „ההפרטות“ יתרה היא גם, למשל, ציון של תילוקי דעות בין שלשה חברים של הלשכה לבין החבר הרבעי (עמ' 140-1). יש דברים שלא כראי להעמיסם על ההווה והעתיד. התאפקות והתרסנות הן כאן מן המידות הטובות. אולם ההרצאה החיה והשוטפת, מלאת סערת-נפש של איש, שנתן חלק חשוב של עלומיו לתנועה זו, והפרקים הקצרים והמדוכזים — תופים על הליקויים האלה. זמן הראוי לציון, שבמידה שהספר משתרל לנושא את ההתאפקות הכללית של הכוח הציוני ברוסיה המהפכנית, אינו מספח כמה וכמה אישים, מהם מעוטרי גור זכרון ופרסום בטרומפ לדר — למשל, זמהם ידועים רק מעט (כענין „החלוץ“ ביתור, כמו האלגורום זוסמן, פרופ' דוד שור ואחרים. שירות גדול עשה הספר להשלמת דמותו של טרוטסקי, שעם רוב הדיבור, הכי חיבה (וגם הלהג) עליו, לא היתה פער לתו ברוסיה לפני עלייתו האהרונה לארץ, ודועה למדי.

בדרך כלל תואר רבי-ענין של טויות החומים מהגולה לארץ, נסיון חשוב של גיבוש תנועת ההגשמה הציונית בגולה. **מ. קורא**

דן פינס: החלוץ בכור המהפכה, הוצאה „דבר“, תל-אביב, תרצ"ח, עמ' 294.

גיבוש הציונות בספר כתנועה אידואר-לנית אינה מלאכה קלה ומעטים מאוד שהצליחו בה. על אחת כמה וכמה קשה גיבוש הציונות כתנועה של אידואולוגיה והגשמה כאחד, וכיחוד של הציונות בגולה, שבה נשורים תמיד גורמים נוספים על אלה המצויים בארץ ישראל. דן פינס, מראשי העושים והמעשים בתנועת „החלוץ“ ברוסיה לאחר המהפכה הכולשביסטית, נטל על עצמו לגבש בספר אחר הפרקים המענינים ביותר בתנועת הגשמת הציונות בשלכה הראשונה, המסורתי: בגולה הרוסית. הטיל עליו מלאכה זו כשהוא מצויד בשני מכשירים יסודיים: ידיעה ואהבת הענין. ושני אלה עמדו לו לגולל פרשה מופלאה של הקיבוץ היהודי הרוסי, כשהוא מכותר בין גלגלי הרוסות מלחמה מבחוצ וטבות, בין גלגלי מהפכות ובעיטר — המהפכה הגדולה ביותר שידעה האנושות עד כה: המהפכה הכולשביסטית. זוהי פרשה של התאבקות בין האידיאה עתיקת יומין של העם היהודי המעונה והשוואף לגאולה, ובין אידיאה ומסיבות חיים חדשות, שאחזו בציציות ראשיהם של כסאתיים פיליון אנשים ומלטלו אותם מלמלה נוראה, מלטלת רוח ותופר.

הסתבר נמלט מאהת הסכנות הגדולות, הנשקפות לספר כזה — הסוביקטיביות היתרה — על ידי שעשה את החיבור לקולקטיבי במידה מדויקה. „החלוץ“ ברך סיה שלאחר המהפכה לא היה תנועה של יתירים ולא של רבבות. הוא היה תנועה של כמה אלפים מפורזים על פני שטח גדול, ולכן היו כולם כמעט פעילים בגיבוש התנועה הזאת ואין להתעלם מהם, או אין אפשרות „להפשיט“ או לספם אותם בלכד בחיבור ספר שבזה. ואמנם, הסתבר נתן להם פה על ידי שיוור דבריהם של כשלושים חברים; על ידי מסירת ניסוחים, דעות וזיכוחים של חברים רבים; על ידי הכלטת סניפים רבים; על ידי שילוב מיני הצעות, החלשות ותקנונים. ובאמת הצליח להציג את תנועת „החלוץ“ ברוסיה, בחלקה הגדול,